

การพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขต

กรุงเทพมหานคร

Developing the Potential for Peacebuilding that Affects Communities in Bangkok

ธัชชาพัฒน์ ยุกตานนท์,¹ พิชญาภรณ์ วงษ์สถิต² และ เดชawat คงคาน้อย³

Taschapat Yuktananda,¹ Pichayamon Wongsathit² and Dechawat Kongkanoi³

มหาวิทยาลัยเกริก^{1,2} และ สถาบันรัชต์ภาคย์³

Krirk University^{1,2} and Rajapark Institute³

Email: ¹taschp23@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาที่มาของปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อเสนอแนะปัจจัยและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า

น้ำหนักเฉลี่ยด้านสังคมทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 3.09 ค่า S.D. เท่ากับ 0.94 แปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ด้านการยอมรับและด้านการสนับสนุนเป็นด้านที่มีน้ำหนักเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก แปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันด้านหลักยึดถือปฏิบัติมีน้ำหนักเฉลี่ยต่ำที่สุดซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง

น้ำหนักเฉลี่ยด้านความสามารถ ทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 3.09 ค่า S.D. เท่ากับ 0.91 แปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ด้านทัศนคติและด้านความรู้เป็นด้านที่มีน้ำหนักเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรกแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันด้านทักษะส่วนตัวมีน้ำหนักเฉลี่ยต่ำที่สุดซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนมีน้ำหนักเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน เท่ากับ 3.08 ค่า S.D. เท่ากับ 0.95 แปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ด้านการลดความขัดแย้งมีน้ำหนักเฉลี่ยสูงสุดแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านการพัฒนาก้าวหน้าแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมาก ด้านประสิทธิภาพแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง และด้านความถูกต้องแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับ

ปานกลาง ตามลำดับ ส่วนด้านการนำไปใช้ประโยชน์มีน้ำหนักเฉลี่ยต่ำที่สุดซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: การพัฒนา; ศักยภาพ; การสร้างสันติภาพ; ที่ส่งผลต่อชุมชน; กรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this research are 1) To study the origins of problems affecting the development of peacebuilding potential that affect communities in Bangkok 2) To study and analyze factors and guidelines for developing peacebuilding potential that affects communities in Bangkok and 3) To suggest factors and guidelines for developing peacebuilding potential that affects communities in Bangkok. This research is quantitative research. The sample groups used in this research are: The sample population in Bangkok was 400 people. The research tools used were questionnaires.

The research found that

The average weight for all 3 social aspects was 3.09. The S.D. value was 0.94. The results were considered to be at a moderate level. While acceptance and support were the areas with the highest average weights, the top two were interpreted as being at a high level and a moderate level. At the same time, the principal aspect had the lowest average weight, which resulted in a moderate level.

The average weight for all 3 abilities was 3.09. The S.D. value was 0.91. The results were considered to be at a moderate level. While attitude and knowledge were the areas with the highest average weight, the top 2 were interpreted as being at a high level and a moderate level. At the same time, the personal skills aspect had the lowest average weight, which resulted in a moderate level.

Level of development of peacebuilding potential that affects communities has an average weight for all 5 aspects equal to 3.08. The S.D. value is equal to 0.95, which can be interpreted as being at a moderate level. While the conflict reduction aspect had the highest average weight, the results were found to be at a high level. Followed by progress in development, the results were found to be at a high level. In terms of efficiency, the results were found to be at a moderate level. and in terms of accuracy, the results were found to be at a moderate level, respectively. The utilization aspect had the lowest average weight, which resulted in a moderate level.

Keywords: Developing; Potential; Peacebuilding; that affects communities; Bangkok

บทนำ

จากปัญหาปัจจุบันสังคมในชุมชนเกิดความขัดแย้งอยู่บ่อยครั้งซึ่งการพัฒนาการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครนั้นเป็นประเด็นสำคัญเพราะจะช่วยเสริมสร้างสันติภาพในชุมชนและในสังคมชุมชนจะมีแต่ความสุขและสันติภาพนั่นเอง ปัจจุบันอยู่ในโลกของเทคโนโลยีที่ทันสมัยสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งวิถีชีวิตวัฒนธรรมต่าง ๆ ประชากรไทยจึงต้องมีการพัฒนาศักยภาพตนเองอยู่ตลอดเวลา ปรับ อารมณ์ ทักษะ ทักษะที่ไร้ซึ่งเหตุและผลเพื่อที่จะลดความขัดแย้งและสร้างสันติภาพเกิดการเรียนรู้พัฒนาความสามารถและใช้งานสิ่งเหล่านี้ได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นผลมาจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้ค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณีเปลี่ยนแปลงไป สถาบันทางสังคมอันดับแรกที่มีมนุษย์แต่ละคนจะมีประสบการณ์ตรงตั้งแต่เริ่มต้นของชีวิตที่ต่างมีความแตกต่างกันมีวิถีการดำเนินชีวิตแตกต่างกันหลากหลายโดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วก่อให้เกิดการตัดสินใจและบทบาทหน้าที่ที่ดีสู่สังคมขนาดใหญ่ในระดับประเทศได้ (ธัชฐ์ชาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2565)

มนุษย์ถือว่าเป็นสัตว์สังคม จึงเป็นธรรมชาติที่มนุษย์จะต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน มีการทำงานและแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามบทบาทของแต่ละคน แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย ปัญหาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ปัญหาเหล่านี้ลุกลามไปสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง แม้กระทั่งศาสนา จนเกิดขบวนการที่นำปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้โยนไปสู่การแบ่งแยกทางสังคม จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (ธัชฐ์ชาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2562)

ปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ผู้คนในสังคมทั้งเด็กและผู้ใหญ่สามารถที่จะเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกมากขึ้น แต่เนื่องด้วยปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับสถานการณ์การแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 จึงทำให้การเว้นระยะห่างทางสังคมถูกนำมาเป็นข้อกำหนด ที่ส่งผลต่อการทำกิจกรรมของผู้คนในหลายประเภท (ธัชฐ์ชาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2565)

สรุปในปัจจุบันสันติภาพมีความสำคัญกับสังคมมามีความก้าวหน้ามีเทคโนโลยีสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากก็เพราะสังคมชุมชนซึ่งมีการพัฒนาก้าวหน้าตลอดเวลาจึงไม่ควรเกิดสิ่งทีเรียกว่าความขัดแย้งอยู่ในสังคม ความขัดแย้งจะฉุดรั้งสังคมชุมชนให้อยู่กับที่โดยไม่เกิดการพัฒนามีแต่การทะเลาะทำร้ายด้วยวาจาและร่างกาย การเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์การพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนของตนจึงเป็นสิ่งที่ควรลงมือทำการทำอะไรรู้กับที่นอกจากตนเองจะไม่พัฒนาแล้วสังคมและประเทศชาติก็ไม่ก้าวหน้าเช่นกัน สรุปว่าการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครนั้นจะทำให้สังคมอยู่อย่างมีความสุขและเกิดความเจริญก้าวหน้านั่นเอง

บุคคลที่มีการพัฒนาศักยภาพตนเองอยู่ตลอดเวลาที่มีความพร้อมต่อการแข่งขัน และจะเป็นบุคคลที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตามที่บุคลากรมีการพัฒนาตนเองย่อมก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าขององค์กรจนไป

ถึงระดับประเทศชาติ นอกเหนือจากการพัฒนาศักยภาพประชาชนเพื่อองค์กรหรือประเทศชาติแล้ว การพัฒนาศักยภาพตนเองของบุคลากรยังส่งผลต่อความสำเร็จหรือเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพและการดำเนินชีวิตอีกด้วย การพัฒนาศักยภาพตนเองนั้นถือเป็นการแข่งขันกับตัวเองเพื่อเป็นบันไดไปสู่ความก้าวหน้าในอนาคต และเป็นการเตรียมความพร้อมในการที่จะต้องแข่งขันกับคนอื่น ในโลกของการทำงานที่มีการแข่งขันสูงเวทีการทำงานจะเปิดโอกาสให้กับคนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานเสมอ และเช่นเดียวกัน คนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงจากการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องในเรื่องต่างๆ มักจะพร้อมอยู่เสมอสำหรับการแข่งขันไม่ว่าในเวทีหรือสถานการณ์ใดก็ตาม (ณัฐกุล ภูกลาง, 2561)

คำว่าสันติภาพในภาษาไทยตรงกับคำว่า peace ในภาษาอังกฤษ คำนี้มีความหมายแตกต่างกันออกไป เช่น ในภาษาไทยคำว่า สันติภาพ หมายถึง ความสงบ เช่น โลกต้องการสันติภาพ จงร่วมมือกันรักษาสันติภาพของโลก ส่วนภาษาอังกฤษ peace หมายถึง สถานการณ์หรือช่วงเวลาที่ไม่มีความขัดแย้งหรือการต่อสู้ จะเห็นได้ว่าการนิยามความหมายของสันติภาพจากตัวอย่างทั้งสองนั้น เป็นการนิยามความหมายของสันติภาพ หรือ peace ในระดับภายนอกจากสถานการณ์ของสังคมหรือโลก ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายนอกตัวเรา และเป็นปรากฏการณ์ที่เราสามารถมองเห็นหรือรับรู้ได้เมื่อพัฒนาคนด้วยการศึกษาที่ถูกต้องแล้ว จะเกิดสันติภาพในตนเองแล้วก็สร้างสันติให้เกิดขึ้นในโลกเมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าสันติภาพนั้นมี 2 ระดับ คือ ระดับภายในกับระดับภายนอก โดยสันติภาพจะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มจากภายในตัวมนุษย์ก่อนแล้วจึงขยายออกไปสู่ในระดับโลก (ไตรรัตน์ ธนะประกอบภรณ์ และพระศรีวิญาณภรณ์, 2562)

ปัจจุบันสังคมเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งมากมาย ทั้งปัญหาการใช้ความรุนแรง ความขัดแย้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ รวมถึงปัญหาสังคมการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาเนิ่นนานและยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ชัดจากการเผยแพร่ข่าวสารความรุนแรงผ่านช่องทางสื่อหนังสือพิมพ์ ช่องข่าวออนไลน์ และปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบต่อคนในสังคมอย่างยิ่งทำให้ไม่มีความสุข ใช้ชีวิตอย่างหวาดระแวง ครุ่นคิดกับปัญหา ไม่มีความมั่นคงทางจิตใจ และไม่มีแบบอย่างชัดเจนในการดำเนินชีวิตอย่างสงบ ร่มเย็น (พระครูมหาเจติยารักษ์ เข้มนาถ พระปราโมทย์ วาทโกวิโท และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2563)

การเรียกร้องสันติภาพยังคงปรากฏอยู่เสมอในมนุษย์และสังคม ท่ามกลางสังคมโลกาภิวัตน์ปัญหาสังคมอันหลากหลายก่อให้เกิดการมีความพยายามเข้าไปแก้ไข สันติภาพเป็นส่วนหนึ่งที่มนุษย์และสังคมเรียกร้อง ยังดำรงและขาดช่วงในบางสังคม การถูกเรียกร้องให้เกิดปรากฏการณ์ของสันติภาพปรากฏขึ้นเพื่อเป็นการรองรับ การป้องกัน และป้องกันความขัดแย้งทางสังคมระดับล่างจนกระทั่งถึงระดับประเทศและระดับโลกให้ลุล่วง เพื่อการลดระดับปัญหา ความขัดแย้งทางสังคมแม้กระทั่งปัญหาที่ยังดำรงอยู่ท่ามกลางสันติภาพที่เกิดขึ้นอย่างเชื่องช้าแต่ถาวร ในหัวใจมนุษย์ (กรกนก รุจินาม, 2562)

สรุปผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในปัจจุบันเพราะทุกภาคส่วนมีความขัดแย้งเกิดขึ้นมากมาย ทั้งการขาดสติใช้อารมณ์ไม่สนใจเหตุผลและผลลัพธ์ที่ตามมา หรือขาดความรู้ความสามารถที่ทำให้เกิดความผิดพลาดจนเกิดความเสียหาย ทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันเกิดการทะเลาะวิวาทสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นอยู่ทุกที่และทุกเวลาในชุมชนสังคมไทย การ

พัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนจึงมีความสำคัญในการพัฒนาทัศนคติ ความรู้ ความสามารถ ของมนุษย์ที่เริ่มจากในแต่ละชุมชนเล็ก ๆ จนไปถึงชุมชนใหญ่การพัฒนาความคิดให้เข้าใจใน เหตุผลของการกระทำจะช่วยลดความขัดแย้งในสังคมและเกิดสันติภาพขึ้นมาได้ ประเทศชาติก็จะเกิด ความสงบสุข ผู้วิจัยมองเห็นในส่วนนี้จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะให้ปัญหาต่าง ๆ ถูกแก้ไขเพื่อสังคมที่ดีกว่าเดิมและ สันติภาพนั้นยั่งยืนชั่วนานต่อไปไม่ใช่เพียงภายในกรุงเทพมหานครเท่านั้นสันติยังสามารถออกไปทั่ว ประเทศหรือทั่วโลกก็ว่าได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาที่มาของปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนใน เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนะปัจจัยและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขต กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิง สำรวจ (Survey Research) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์สรุปให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพ ที่ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5,494,932 คน (DOH กรมอนามัย, 2566) กลุ่มตัวอย่างในการทำแบบสอบถามในครั้งนี้ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกัน ระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ (Stratum) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วนครอบคลุม และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ จำนวน 400 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาดูเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัว แปรตาม ส่วนประกอบของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะเป็นคำถามเลือกตอบ 1 ข้อ จากตัวเลือกหลายข้อ ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา และ 4) อาชีพ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสังคม ประกอบด้วย 1) การยอมรับ 2) หลักยึดถือปฏิบัติ และ 3) การสนับสนุน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านความสามารถ ประกอบด้วย 1) ความรู้ 2) ทักษะคิด และ 3) ทักษะส่วนตัว

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาก้าวหน้า 2) ความถูกต้อง 3) ประสิทธิภาพ 4) การนำไปใช้ประโยชน์ และ 5) การลดความขัดแย้ง

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง แจกจ่ายและเก็บแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับด้านสังคม ร่วมกับด้านความสามารถ และระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากตัวแปรต่าง ๆ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามความคิดเห็นของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการลงรหัสข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมดเพื่อเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ หลังจากนั้นจึงใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติทั้งเชิงพรรณนา เพื่อวิเคราะห์น้ำหนักของด้านแต่ละด้านที่ศึกษาและใช้สถิติเชิงอนุมาน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างด้านสังคม และด้านความสามารถ

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาที่มาของปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

จากผลการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. น้ำหนักเฉลี่ยด้านสังคมทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 3.09 ค่า S.D. เท่ากับ 0.94 แปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ด้านการยอมรับ และด้านการสนับสนุน เป็นด้านที่มีน้ำหนักเฉลี่ยสูงที่สุด 2 อันดับแรก

โดยมีค่าระดับเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 และ 3.07 ทั้งหมดแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง มีค่า S.D. เท่ากับ 0.97 และ 0.95 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน ด้านหลักยึดถือปฏิบัติ มีน้ำหนักเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 3.04 ค่า S.D. เท่ากับ 0.90 ซึ่งแปรผลได้ว่า อยู่ในระดับปานกลาง

2. น้ำหนักเฉลี่ยด้านความสามารถ ทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 3.09 ค่า S.D. เท่ากับ 0.91 แปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ด้านทัศนคติ และด้านความรู้ เป็นด้านที่มีน้ำหนักเฉลี่ยสูงที่สุด 2 อันดับแรก โดยมีค่าระดับเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 และ 3.09 ทั้งหมดแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง มีค่า S.D. เท่ากับ 0.93 และ 0.96 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน ด้านทักษะส่วนตัว มีน้ำหนักเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 3.06 ค่า S.D. เท่ากับ 0.83 ซึ่งแปรผลได้ว่า อยู่ในระดับปานกลาง

3. ระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนมีน้ำหนักเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน เท่ากับ 3.08 ค่า S.D. เท่ากับ 0.95 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ด้านการลดความขัดแย้ง มีน้ำหนักเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 3.18 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.95 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาก้าวหน้า มีน้ำหนักเฉลี่ย เท่ากับ 3.15 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.98 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมาก ด้านประสิทธิภาพ มีน้ำหนักเฉลี่ย เท่ากับ 3.05 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.92 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง และด้านความถูกต้อง มีน้ำหนักเฉลี่ย 2.99 มีค่า S.D. เท่ากับ 1.01 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนด้านการนำไปใช้ประโยชน์มีน้ำหนักเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เท่ากับ 2.98 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.89 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

จากผลการศึกษา พบว่า ด้านประชากรศาสตร์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครด้านใด ที่มีระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อยู่ 1 ด้าน คือ ด้านระดับการศึกษา ส่วนด้านเพศ อายุ และอาชีพ ล้วนแล้วแต่มีระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนะปัจจัยและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

1. ด้านสังคม จากผลการศึกษาพบว่า ด้านสังคมที่ส่งผลต่อระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน ประกอบด้วย

1.1 ด้านการยอมรับ โดยมีค่า $t = 2.062$ หมายความว่า ด้านการยอมรับมีผลต่อระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน และมีขนาดของอิทธิพลต่อกันเท่ากับ 2.062 หน่วย

1.2 ด้านการสนับสนุน โดยมีค่า $t = 1.854$ หมายความว่า ด้านการสนับสนุนมีผลต่อระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน และมีขนาดของอิทธิพลต่อกันเท่ากับ 1.854 หน่วย

2. ด้านความสามารถ จากผลการศึกษาพบว่า ด้านความสามารถที่ส่งผลต่อระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน ประกอบด้วย

2.1 ด้านความรู้ โดยมีค่า $t = 1.773$ หมายความว่า ด้านความรู้มีผลต่อระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน และมีขนาดของอิทธิพลต่อกันเท่ากับ 1.773 หน่วย

2.2 ด้านทัศนคติ โดยมีค่า $t = 1.694$ หมายความว่า ด้านทัศนคติมีผลต่อระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน และมีขนาดของอิทธิพลต่อกันเท่ากับ 1.694 หน่วย

2.3 ด้านทักษะส่วนตัว โดยมีค่า $t = 1.511$ หมายความว่า ด้านทักษะส่วนตัวมีผลต่อระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน และมีขนาดของอิทธิพลต่อกันเท่ากับ 1.511 หน่วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายและสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้
วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาที่มาของปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

1. ผู้นำนักเฉลี่ยด้านสังคมทั้ง 3 ด้าน โดยด้านการยอมรับ และด้านการสนับสนุน เป็นด้านที่มีผู้นำนักเฉลี่ยสูงที่สุด 2 อันดับแรก ในขณะเดียวกัน ด้านหลักยึดถือปฏิบัติ มีผู้นำนักเฉลี่ยต่ำที่สุด ประชาชนมองว่าการยอมรับจากสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพการที่ส่วนรวมยอมรับจะช่วยให้สามารถไปในทิศทางทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกาสนับสนุนจากสังคมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ควรมาดูแลชุมชน และการยึดถือปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อลดความขัดแย้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไตรรัตน์ ธนะประกอบภรณ์ และพระศรีวินยาภรณ์ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างสันติประชาคมตามแนวพุทธ พบว่า สังคมเกิดขึ้นมาจากกระบวนการที่อิงอาศัยกันเป็นรูปกระแส โดยกล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความเห็นแก่ตัวเป็นพื้นฐาน เมื่อเห็นแก่ตัวก็กระทำในสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ทำให้เกิดความเลวร้ายขึ้นในสังคมแต่ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์นี้เกิดมาจาก อวิชชา ตัณหา อุปาทานของมนุษย์ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดสืบเนื่องมาจากตัณหา ก็เกิดตามมาเป็นกระบวนการ ทำให้เกิดความเลวร้ายต่าง ๆ ขึ้นในสังคมแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในคือกิเลสของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมภายนอก (วัตถุกาม) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดสังคมขึ้นมาสรุปว่าสังคมคือกลุ่มคนรวมตัวกันขึ้นมาเพื่อไขว่คว้าปัญหาความเลวร้ายที่เกิดจากกิเลสตัณหาของมนุษย์

2. ผู้นำนักเฉลี่ยด้านความสามารถ ทั้ง 3 ด้าน โดยด้านทัศนคติ และด้านความรู้ เป็นด้านที่มีผู้นำนักเฉลี่ยสูงที่สุด 2 อันดับแรก ในขณะเดียวกัน ด้านทักษะส่วนตัว มีผู้นำนักเฉลี่ยต่ำที่สุด ความสามารถจะถูกพัฒนาไปได้ต้องเริ่มจากความคิดทัศนคติที่ดี และความรู้เป็นส่วนที่จะทำให้ศักยภาพเพิ่มขึ้นการรู้สิ่งรอบตัวสามารถให้เหตุผลเพื่อนำไปสู่การสร้างสันติภาพ ส่วนทักษะส่วนตัวก็มีความจำเป็นยังสามารถทำได้หลากหลายสิ่งก็จะเป็นประโยชน์กับส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกนก รุจินาม (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างสันติภาพของครูสมาธิ พบว่า สถาบันพลังจิตตานุภาพใช้ความสามารถของคณะขยายศูนย์สมาธิให้กระจายออกไปให้มากที่สุดเราได้สมาธิผู้มีฐานพลังจิตที่สามารถควบคุมจิตได้ระดับหนึ่ง ตรงนี้หมายถึงคนทั่วโลกเพราะจิตระดับนี้ไม่ใช่สิ่งซึ่งจนเกินไปควรที่ทุกคนจะทำได้ การปฏิบัติงานในระยะเวลา 20 ปีมีผู้เข้าร่วมทำสมาธิมากขึ้น ได้บรรลุธรรมเพิ่มขึ้น มีจิตเมตตาเพิ่มขึ้น

เป็นเงาตามตัวช่วยกันชวนขยายงานศูนย์สมาธิให้กว้างขวาง ความสามารถในการวางแผนสร้างโครงสร้างให้มั่นคงแข็งแรง มีใหญ่โต มีวิสัยทัศน์งดงามละเอียดอ่อน ยืดหยุ่นอภัยแก่กันและกันเพื่อทุกคนในโลกได้สร้างพลังจิตอันเป็นสมบัติล้ำค่าแก่ ในการนี้คณะศิษยานุศิษย์กล่าวถึงการขยายงานของสถาบันพลังจิตตานุภาพว่าการเผยแพร่นิติธรรมด้วยความก้าวหน้าทันสมัยเหมาะสมกับกาลมีความเปลี่ยนแปลง อาทิ การรุดงค์ครูสมาธิรุ่นที่ 1 ผู้เข้าร่วมไม่ถึงร้อย การเริ่มต้นที่วัดธรรมมงคลเปิดเป็นแห่งแรก จนถึงปัจจุบันสถาบันพลังจิตตานุภาพมีสาขาทุกจังหวัดในประเทศไทยรวมกันมากกว่า 230 สาขา เหตุนี้จิตตานุภาพหรืออานุภาพของจิตก่อให้เกิดผลงานที่ยิ่งใหญ่เป็นประโยชน์แก่มวลมหาชนพลังจิตที่ประสานกันอย่างลงตัวในการดำเนินกิจการเผยแพร่นิติธรรมเพื่อสันติภาพและสันติสุขของโลก

3. ระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนมีน้ำหนักเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน โดยด้านการลดความขัดแย้ง มีน้ำหนักเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาก้าวหน้า ด้านประสิทธิภาพ และด้านความถูกต้อง ตามลำดับ ส่วนด้านการนำไปใช้ประโยชน์มีน้ำหนักเฉลี่ยต่ำที่สุด การลดความขัดแย้งเป็นสิ่งแรกที่จะทำให้เกิดสันติภาพ การพัฒนาต่อเนื่องจนเกิดความก้าวหน้าก็จะทำให้การพัฒนาศักยภาพเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ และความถูกต้อง ถ้าสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้การนำไปใช้จะไม่เกิดปัญหาใด ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูมหาเจติยารักษ์ เข็มनाค และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการสร้างสันติภาพของพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) พบว่า รูปแบบการสร้างสันติภาพของพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ประกอบไปด้วยรูปแบบต่างย่อย 8 รูปแบบดังนี้ 1. รูปแบบพัฒนาตน ฝึกให้ผู้อื่นสามารถพัฒนาตนตามหลักการทางพระพุทธศาสนา 2. รูปแบบปณิธาน 3 ของพระพุทธทาสภิกขุ 3. รูปแบบสัปปายะ 7 การจัดสัปปายะ ในการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย 4. รูปแบบสันติเสวนา เป็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้งจากภายในโดยการพูดคุย สนทนา 5. รูปแบบการสื่อสารธรรมะ การเผยแพร่นิติธรรมในรูปแบบต่างๆ 6. รูปแบบธรรมาธิฐาน การมีมหรสพทางจิตวิญญาณเพื่อสอนผ่านภาพ งานศิลปะและได้นำเอามาเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิต 7. รูปแบบการเทศน์และอบรม มีการเทศน์และจัดอบรมเป็นประจำให้กับพระภิกษุ ญาติโยม ประชาชนที่สนใจได้เข้าร่วมฝึกปฏิบัติ ฝึกอบรม 8. รูปแบบแห่งความเรียบง่าย ท่านใช้รูปแบบเรียบง่ายในการดำเนินชีวิต ปฏิบัติตน และสอนธรรมะให้กับผู้สนใจอย่างเรียบง่าย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

จากผลการศึกษา พบว่า ด้านประชากรศาสตร์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครด้านใด ที่มีระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน แตกต่างกัน คือ ด้านระดับการศึกษา ส่วนด้านเพศ อายุ และอาชีพ ส่วนแล้วแต่มีระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกุล ภูกลาง (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า การพัฒนาศักยภาพการ

ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และพิจารณารายด้านพบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งเพศหญิงมีการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเพศชายมีการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนะปัจจัยและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

1. ด้านสังคม ที่ส่งผลต่อระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน ประกอบด้วย ด้านการยอมรับ และด้านการสนับสนุน

2. ด้านความสามารถ ที่ส่งผลต่อระดับการพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทัศนคติ และด้านทักษะส่วนตัว

การพัฒนาศักยภาพการสร้างสันติภาพที่ส่งผลต่อชุมชนด้านที่มีผลคือ ด้านสังคมและด้านความสามารถจะสร้างสันติภาพในสังคมได้นั้นสังคมควรต้องเกิดการยอมรับร่วมกันก่อน และมีมุมมองที่ไปในทิศทางเดียวกันหากมีคนไม่เห็นด้วยกับความก้าวหน้าที่จะเกิดการหยุดชะงักขาดความต่อเนื่อง และการสนับสนุนจากส่วนรวมหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคอยมาดูแลในส่วนของในแต่ละชุมชนให้เกิดสันติภาพ และความรู้เป็นสิ่งที่นำไปสู่การพัฒนาความสามารถควรมีการหาความรู้ในด้านที่สนใจของแต่ละชุมชนหาจุดกึ่งกลางในการพัฒนาศักยภาพ การปรับทัศนคติให้อยู่ในด้านบวกไม่คิดลบกับใคร เสริมสร้างกิจกรรมในการพัฒนาทักษะส่วนตัว การผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในชุมชน การพัฒนาครัวเรือนชุมชนที่ตามทันสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง พัฒนาความสัมพันธ์ในส่วนรวมเพื่อสันติภาพที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีการพูดคุยร่วมกันวางแผนกับชุมชนประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อลดความขัดแย้งและสร้างวิถีปฏิบัติที่ดีที่เห็นด้วยจากส่วนรวมเพื่อสร้างสันติภาพได้อย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาพัฒนาศักยภาพปรับปรุงให้สอดคล้องต่อความต้องการของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรมีการปรับทัศนคติของประชาชนในชุมชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ ลดความขัดแย้ง ร่วมใจกันเพื่อพัฒนาชุมชนให้มีความสันติอย่างยั่งยืน

2) ควรมีการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลในแต่ละชุมชนเพื่อที่จะสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างทั่วถึงและสร้างสันติภาพในชุมชนที่จะส่งผลให้ชุมชนมีแต่สันติภาพเท่านั้น

3) ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสันติภาพและพัฒนาศักยภาพของชุมชนในทุกสัปดาห์เพื่อให้ประชาชนมีมุมมองที่ดีไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษาในครั้งถัดไป ผู้ที่สนใจศึกษาคควรประยุกต์ใช้เนื้อหาต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูลที่ลงลึกถึงรายละเอียดทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่เพิ่มมากขึ้น จากการทำแบบสอบถาม และลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ๆ ใกล้เคียงเพื่อให้ครอบคลุมในทุกภาคส่วนและเกิดประโยชน์สูงสุดปรับปรุงแก้ไขที่จะสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรกนก รุจินาม. (2562). การสร้างสันติภาพของครูสมาธิ. *วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์*, 2(2),64–80.
- กัลยา วานิชย์บัญชา.(2560). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- ณัฐกุล ภูกลาง. (2561). *การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ไตรรัตน์ ธนะประกอบภรณ์ และพระศรีวินยาภรณ์. (2562). การสร้างสันติประชาคมตามแนวพุทธ. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 15(3),16–26.
- ธัชรัฐชาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2562). พุทธจริยศาสตร์: ทางเลือกของการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชั่น. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 6(ฉบับพิเศษ). 624–634.
- ธัชรัฐชาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2565). *กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง* (ดุขฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูมหาเจติยารักษ์ เข็มนาถ พระปรมาโหมทย์ วาทโกวิโท และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2563). รูปแบบการสร้างสันติภาพของพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 8(ฉบับเพิ่มเติม), 331–342.
- DOH กรมอนามัย. (2565). *ประชากรทะเบียนราษฎร จำแนกรายเพศ ปีงบประมาณ 2565*. สืบค้นวันที่ 17 พฤษภาคม 2565, จาก <http://dashboard.anamai.moph.go.th/population/pop-all/region?year=2022&rg=04>.
- Yamane, T.(1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York; Harper and Row Publications.

